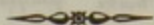

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՀԱԼԱԹԱՆՔԸ

«Երանի անոնց որ հալածուած են արդարաւորեան համար, վասնզի երկնքի քաղաւորութիւնը անոնցն է:

Երանի է ձեզի, երբ կը նախատեն ձեզ ու կը հալածեն, եւ սուտ տեղը ամէն կերպ գէշ խօսքեր կը խօսին ձեր վրայ ինծի համար:

Յնծացէք եւ ուրախ եղէք, վասնզի ձեր վարձքը շատ է երկինքի մէջ՝ քանզի այս կերպով հալածեցին ձեզմէ առաջ եղած մարգարէները»

(Մատթէոս, Ե. 10-12):

Քրիստոսի պատգամած երանիներուն այս վերջինը որ յուզական նկարագիր մը ունի, ցոյց կու տայ անոր ուղղամտութիւնը՝ իր վարդապետութեան հետ առնչութիւն ունեցող հարցերու նկատմամբ: Ան սկիզբէն կը մատնանչէ այն հետեւանքները զորս իր հետեւորդները պիտի դիմադրուեն իրենց կեանքին մէջ: Պարկեշտութիւնը որ եղած է մեծ վարդապետին դերագոյն յատկութիւններէն մին, բացառապէս ընդգծած է սա համարտութիւնը՝ թէ ինք եկած է ո՛չ թէ կեանքը դիւրացնելու, այլ մարդիկը մեծութեան առաջնորդելու համար:

Քրիստոսի արդարամտութիւնը վստահութիւն ներշնչած է աշակերտներուն, որոնք երբեք անորոշ վիճակի մէջ չեն դրացած իրենք զիրենք, ընդհակառակը, դիտակցած են թէ քրիստոնեայ դառնալով նոր գոսակարգ մը պիտի կազմեն ընկերութեան մէջ: Ընկերակցութիւն մը՝ որուն հիմքերը խարսխուած են ընկերային ու բարոյական նոր սկզբունքներու վրայ, նոր տեսութիւններով ու ժկացած ընկերային գոսակարգ

մը՝ որ իր յաջողութիւնը իր իսկ արիւնով պիտի արձանագրէր աշխարհի պատմութեան մէջ:

*

Յիսուսի կեանքին մէջ նշանակելի երեւոյթ եղած է անոր հալածուիլը՝ սիրոյ եւ խաղաղութեան խօսքեր քարոզելուն պատճառաւ: Վերջին ընթրիքէն անմիջապէս ետք, ան հալածանքի ենթարկուեցաւ երբ իրենիններուն խաղաղութիւն տալով կը պատրաստուէր բաժնուիլ անոնցմէ: Նոյն հակատագիրը ունեցան նաեւ իր աշակերտները եւ քրիստոնէական նոր վարդապետութիւնը ընդունող անձերը:

Հետաքրքրական է զիտնալ թէ ինչո՞ւ Հրեաներն ու Հռոմէացիները հալածեցին սիրոյ եւ խաղաղութեան քարոզիչն ու նորադարձ քրիստոնեաները:

Առաքելական շրջանի քրիստոնէական պատմութեան ուսումնասիրութիւնը ի յայտ կը բերէ հետեւեալ պատճառները.

ա. — Քրիստոնեաներու մասին շրջան ընդ զրոյցներ եւ զրպարտութիւններ:

Քրիստոնեաներ կը դատապարտուէին իրրեւ մարդակերներ: Վերջին ընթրիքի Քրիստոսի խօսքը թէ «Այս է մարմինս» եւ «Ասիկա է իմ արիւնս Նոր Ուխտի» վերածուեցաւ այնպիսի պատմութեան մը՝ որպէս թէ քրիստոնեաներ իրենց մանչ զաւակները կը զոհեն եւ միսը կ'ուտեն:

Ամբաստանողներ խեղաթիւրեցին նաեւ քրիստոնեաներու Սիրոյ Ճաշի (Ակարէ) իմաստը, դայն նկատելով սեռային խրախճանք, եւայլն:

բ.— Սակայն Հալածանքի դիսաւոր պատճառը քաղաքական քննչք կը կրէր:

Հռոմէական Կայսրութեան քաղաքացիներու հաւատքն ու մտածողութիւնը կաղապարելու գաղափարը՝ որ նախ կը ստիպէր Roma չաստուածուհիին պաշտամունքը, ապա, յիշեալ աստուածութեան մարմնացումը Կայսեր անձին մէջ՝ Կեսարի պաշտամունքը իրրեւ Տիրոջ, երբեք չգործադրուեցաւ քրիստոնեաներու կողմէ, որոնք Քրիստոսը կ'ընդունէին իրենց միակ Տէր:

Կեսարի պարտադիր պաշտամունքը օտարերկրացիներու եւ Հռոմէացիներու քաղաքացիական հաւատարմութիւնը ցուցարեւելու կոչուած էր: Այդ փորձաքարը պատճառ դարձաւ որ քրիստոնեաները, անօրէններ՝ յաշս պետութեան, հարիւր հազարներով մեռնին, ի նշան Յիսուս Քրիստոսի հանդէպ ունեցած հաւատարմութեան:

Սակայն Քրիստոնէութիւնը Հալածուելով տարածուեցաւ ի սփիւռս աշխարհի, եւ դարձաւ մարդկութեան մեծագոյն կրօնը:

*

Մարդկային կեանքի մէջ դիտուած է որ յառաջդիմութիւնը ձեռք կը բերուի Հալածանքի ճամբով: Մարդկային քաղաքակրթութեան ռահվիրայ մտածողներ, գիտնականներ, օրէնսդիրներ, կրօնքի հիմնադիրներ Հալածուած են իրենց շրջապատէն: Սոյն իրողութիւնը որքան ճիշդ է անհատի մը պարագային, նոյնքան եւ աւելի ճշմար

իտ է ստեղծագործ ազդի մը համար:

Արդարութիւն հետապնդող, ճշմարտութիւն փնտռող անձը տեսալէս հալածանքի կ'ենթարկուի: Ժողովուրդը ընդհանրապէս հակառակ է փոփոխութեան գաղափարին. ան կարծէք դէմ է յառաջդիմութեան: Կարելի չէ հոգեբանօրէն վերլուծել այս պարագան, սակայն ան մնացած է կեանքի անստեղծութիւնը:

Արդարութիւն որոնող ենթական, որ կատարեալ անհատականութիւն եւ նկարագիր ունի, կ'արհամարհէ ամէն տեսակի հալածանք եւ յամառ կերպով կը ճգնի իր նպատակը բերել քաղաքակրթութեան զարգացումին: Մարդկային, կամայական խոչընդոտներ արգելք չեն իրեն, որովհետեւ ան համոզուած է որ հետագային հասարակութիւնը պիտի վայելէ իր նոր տեսութեանց ու ստեղծագործութիւններուն պատուները:

Արդարութեան համար հալածուած անհատը ՄԵՄ անձ մըն է: Ան իր անձնական շահէն աւելի նկատի ունի ընկերութեան շահը: Ան ինքզինք զոհած է նպատակի մը՝ որուն իրադրո՞ւմը մեծագոյն երջանկութիւնը կը պատճառէ իրեն:

Մարդարէներու, սուրբերու, գիտնականներու կեանքի պատմութիւններուն մէջ կը հանդիպինք բազում օրինակներու, ուր անոնք քաջարար կոչուած են ամէն տեսակ ամբաստանութիւններու եւ հալածանքներու դէմ եւ պինդ կառած իրենց կեանքի նպատակին:

*

Քրիստոնէական եկեղեցւոյ մեծագոյն վիանքէն էր Պողիկարպոս: Երբ ան մուրհնած ամբոխին կողմէ Հռոմէացի դատաւորին առջեւ հանուեցաւ, վերջինը պատեհութիւն առաւ իրեն ընտրութիւն մը կատարելու. երկրպագել Կեսարի արձանին եւ ստոյգ մահէ ազատիլ, կամ մեռնիլ՝ խաւրովի վրայ այրուելով: Իմաստալից է Զմիւռնիոյ ծերունի եպիսկոպոսին խիզախ պատասխանը որ պատճառ եղաւ իր մահ-

ւան. «Ութսունիկց տարիներ ծառայած էմ Գրխտոսի եւ ան երբեք սխալ բան մը չէ բրած ինծի. ինչպէ՞ս կրնամ թշնամանայ թաղաւորիս հետ՝ որ փրկած է զիս»:

Ներկայիս, քրիստոնեան չի հալածուիր իր հաւատքին համար. ան Գրխտոսի հանդէպ ունեցած իր հաւատարմութեան համար ո՛չ առիւծներու գուրը կը նետուի եւ ո՛չ ալ կ'այրի խաչափայտերու վրայ: Բայց, առաւել վտանգաւոր ու ահաւոր հալածանքի մը ենթակայ է Քսաներորդ դարու քրիստոնեան եւ մանաւանդ Հայ Գրխտոնեան. վտանգ՝ զոր կարելի է կոչել բարոյաբնկերային հալածանք:

Հայրենիքէն հեռու, օտար ափերու վրայ Հայ քրիստոնեան ենթակայ է իր ապրած միջավայրին բարոյական, բնկերային ու կրթական ազդեցութեանց: Ոչ-հայեցի բարքեր ու սովորութիւններ կը հալածեն մեզ եւ կը ստիպեն մեզի խունկ ծխել եւ զոհ մատուցանել կեսարներու դիւրաքանդ արձաններու առջեւ: Կը հրաւիրեն մեզ հեշտանալ բազոսական խրախճանքներով:

Եթէ չունինք կեանքի սկզբունք եւ նպատակ, եթէ պարպուած ենք հայրենասրբական զգացումներէ, եթէ այլեւս կ'ամչնանք

մեր պապենական սուրբ հաւատքէն, զիւրութեամբ պիտի կորսուինք՝ ինչպէս ժամանակի բարոյապէս քայքայուած միահեծան տէրութիւնները:

Պատմութեան մէջ մեր զոյատեւումը կը պահանջէ որ տիւ եւ գիշեր արթուն հսկենք մեր տոհմիկ անանդութիւններուն եւ սովորութիւններուն անաղարտ պահպանումին:

Բարոյական մաքուր սկզբունքներու կիրարկումով եւ դաստիարակութեամբ պատրաստ ըլլանք զիտակցութեամբ զիմադրուել ամէն տեսակի հալածանք՝ որ կը սպառնայ արատաւորել մեր եսը, նկարագրիւրը, անհատականութիւնը եւ ազգային-եկեղեցական զիմագիծը:

Այս սրբազան գործին զլիսաւոր կերտիչները մեր մայրերն են ընտանեկան յարկերէ ներս եւ մեր դաստիարակները՝ վարժարաններու մէջ: Անոնք ի կատար ածելով իրենց վստահուած բարոյա-հոգեկան ու մտաւոր կերտումի աշխատանքի բաժինը, իւրեանց արդար ու զնահատելի գործին համար բաժնեկից պիտի դառնան մարզարէներու եւ սուրբերու խումբերուն՝ համաձայն Գրխտոսի խոստումին:

ԲԱՆԳԷՆ ՎՐԴ. ԹՕՓՃԵԱՆ